

19.06.2015

Avtale om informasjon og rådgivning ved overgang til fripoliser med investeringsvalg

Vedtatt av	Finans Norge/ Bransjestyre liv og pensjon
Vedtagelsestidspunkt	29.08.2014
Ikrafttredelse og overgangsregler	01.09.2014
Sist endret	04.06.2015
Avtalen/reglenes formål	Avtale om hvilken informasjon og rådgivning leverandørene skal gi til fripoliseinnehavere i forbindelse med overgang til fripoliser med investeringsvalg
Gjelder for	Danica Pensjonsforsikring AS DNB Livsforsikring ASA Frende Livsforsikring AS Gjensidige Pensjonsforsikring AS KLP Bedriftspensjon AS Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS Silver Pensjonsforsikring AS Sparebank1 Forsikring AS Storebrand Livsforsikring ASA
Utfyllende regler	

Innholdsfortegnelse

Avtale om informasjon og rådgivning ved overgang til fripoliser med investeringsvalg	1
1. Bransjeavtalens formål og omfang	3
1.1. Innledning	3
1.2. Formål	3
1.3. Omfang	3
1.4. Oppsigelse av bransjeavtalen	4
2. Plikt til informasjon	4
2.1. Generelt	4
2.2. Informasjon om risiko m.m.	4
2.3. Leverandørens informasjon om produkt og priser	6
2.4. Informasjon om angrerett	6
2.5. Beregning og utbetaling av alderspensjon	6
2.6. Eksempler	7
3. Krav til rådgivning som skal gis skriftlig før avtaleinngåelse.....	7
3.1. Hendelser som utløser plikt til rådgivning.....	7
3.2. Rådgivning skal sikre.....	7
3.3. Rådgivning før avtale inngås.....	7
3.4. Frarådning.....	8
4. Utbetalingsprofil	8
5. Adferdsregler	8
6. Angrerett.....	9
7. Internett.....	9
8. Fripoliser med premiereserve under 0,5 G.....	9
VEDLEGG	9
Vedlegg 1 – Bransjeavtale avkastningsprognoser	9
Vedlegg 2 – Bransjeavtale om flytting av individuelle pensjonsforsikringer mellom pensjonsinnretninger	9

1. Bransjeavtalens formål og omfang

1.1. Innledning

Bransjeavtalen fastsetter minstekrav til pensjonsleverandørene til den informasjon og rådgivning som skal gis ved salg av fripoliser med investeringsvalg. Bransjeavtalen gjelder i tillegg til de til enhver tid gjeldende lov- og forskriftskrav.

Bransjeavtalen benytter for forventet avkastning og risiko i henhold til Finans Norges bransjeavtale om avkastningsprognoser.

Pensjonsleverandørene skal utvise aktsomhet ved bruk av prognoser, herunder påse at fripoliseinnehaveren forstår den usikkerhet som hefter ved prognoser.

Den til enhver tid gjeldende bransjeavtale om flytting av individuelle pensjonsforsikringer mellom pensjonsinnretninger gjelder også for flytting av fripoliser med investeringsvalg.

Pensjonsleverandøren plikter å gjøre alle sine rådgivere kjent med innholdet i denne avtalen. Det gjelder også eksterne rådgivere/agenter som leverandøren måtte bruke.

Markedsføring av fripoliser med investeringsvalg skal skje på en slik måte at det ikke bryter med prinsippene i denne avtalen.

Informasjons- og rådgivningspunktene i avtalen må ses i sammenheng med hverandre. Avtalen skal revideres etter behov.

1.2. Formål

Bransjeavtalen skal sikre at salg av fripoliser med investeringsvalg skjer på en måte som ivaretar fripoliseinnehavernes interesser på en god måte.

Bransjeavtalen skal sikre at den som har en fripolise

- får god og nødvendig informasjon og rådgivning
- skal forstå konsekvensene av overgang til fripolise med investeringsvalg.
- skal kunne treffe et veloverveid valg ut fra sine økonomiske behov og ønske om risiko.

Bransjeavtalen gir på enkelte områder strengere plikter for leverandøren enn det som følger av gjeldende lov- og forskriftsverk.

Avtalen inneholder også adferdsregler for god rådgivnings- og selgerskikk.

Leverandøren skal fraråde overgang til fripoliser med investeringsvalg dersom en slik overgang ikke forventes å lønne seg for den enkelte fripoliseinnehaver, jf. avtalens punkt 3.4.

1.3. Omfang

Pensjonsleverandørene som slutter seg til denne avtalen forplikter seg til å gi informasjon og råd som minimum tilfredsstillende kravene i bransjeavtalen. Informasjonsplikten inntreffer når fripoliseinnehaveren eller leverandøren tar initiativ til overgang til fripolise med investeringsvalg, og fullstendig informasjon og råd i henhold til avtalen skal være gitt før det kan inngås avtale.

Bransjeavtalen får anvendelse for fripolise med garantert alderspensjon med garanti som omdannes til fripoliser med investeringsvalg. Risikodekninger (uføre- og etterlattepensjon etc.) beholdes uendret og omfattes ikke av denne bransjeavtalen.

I tillegg inneholder denne avtalen regler for omdanning av fripoliser med alderspensjonsreserve under 0,5G til en individuell pensjonsavtale.

1.4. Oppsigelse av bransjeavtalen

Tilslutning til bransjeavtalen kan sies opp av leverandørene. Oppsigelsen må skje skriftlig til Finans Norge og undertegnes av leverandørens administrerende direktør.

Oppsigelsesfristen er tre måneder og regnes fra den første i måneden etter at oppsigelsen er mottatt av administrasjonen i Finans Norge. Avtalen gjelder frem til oppsigelsesfristens utløp.

Den til enhver tid oppdaterte versjonen av avtalen ligger på Finans Norges hjemmesider; www.fno.no.

2. Plikt til informasjon

2.1. Generelt

Leverandøren skal informere fripoliseinnehaveren skriftlig og på en godt forståelig måte før avtale om fripolise med investeringsvalg inngås:

- (1) Leverandørens fulle navn, org.nr. og adresse skal fremkomme i alt materiell.
- (2) om at leverandøren er underlagt Finanstilsynet, at norsk rett gjelder for avtalen, at tvister avgjøres ved norsk domstol, at fripoliseinnehaveren kan bringe tvister inn til nemndbehandling og at all korrespondanse foregår på norsk, dersom dette er aktuelt.
- (3) Informasjon i følge Personopplysningsloven (popplyl) og pålegg fra Datatilsynet. Etter popplyl §19 og konsesjonen skal det informeres om hvem som er behandlingsansvarlig, innsynsrett og korreksjonsrett, sletting av personopplysningene og nødvendigheten av bruk av fødselsnummer.

2.2. Informasjon om risiko m.m.

- (1) Det skal opplyses om at overgang til fripolise med investeringsvalg innebærer at fripoliseinnehaveren frasier seg retten til en garantert ytelse, og at størrelsen på alderspensjonsytelsen avhenger av porteføljens verdi ved uttak av pensjon. Det skal videre informeres om at leverandørens ansvar for ytelsen bortfaller med mindre annet er avtalt. Dette innebærer samtidig at fripoliseinnehaveren frasier seg garantert rente (grunnlagsrenten). Fripoliseinnehaveren skal informeres om betydningen og risikoen ved å frasi seg denne.
- (2) Fripoliseinnehaveren bærer all risiko for investeringene ved overgang til fripolise med investeringsvalg og leverandøren har ikke ansvar for fremtidig avkastning.

- (3) Leverandøren har rett til å endre fondsutvalg og profil i investeringsporteføljen.
- (4) Det skal opplyses om at historisk verdiutvikling og avkastning ikke er noen garanti for fremtidig utvikling og avkastning. Leverandøren har ikke ansvar for å oppnå den avkastningen som prognosene tilsier.
- (5) Fripoliser med investeringsvalg er et produkt med dødelighetsarv og at tilførsel av dødelighetsarv videreføres ved overgang til fripolise med investeringsvalg.
- (6) Dersom negativt risikoresultat vil dekkes av avkastningen eller i verdien av investeringsporteføljen tilordnet kontrakten må leverandøren må opplyse om dette.
- (7) Prognoser skal utarbeides i henhold til Finans Norges bransjeavtale om avkastningsprognoser. For fripoliser med investeringsvalg skal forventet avkastning være fratrukket vederlag.

For fripoliser med garanti må leverandøren informere om forventet avkastningsoverskudd (*reguleringsforventningen*) for slike kontrakter. Reguleringsforventningen som leverandøren benytter skal begrunnes og oppgis som en konkret prosentsats. Det gjelder ikke et krav til at reguleringsforventningen skal legges inn i prognosen for fripolisen med garanti.

Dersom fripolisen skal forvaltes med alminnelig forvaltning i kollektivporteføljen i utbetalingsperioden skal leverandøren vise en prognose på utbetalinger fra dette produktet. Det skal informeres om bakgrunnen for prognosen. Dersom det på et slikt produkt brukes teknisk rente vil bransjeavtalens punkt 4 (Utbetalingsprofil) gjelde.

Som følge av at det i avtale om avkastningsprognoser oppgis realavkastning, mens fripolise med garantert ytelse har en nominell verdi (ikke justert for inflasjon) skal dette forhold hensyntas ved at prognoser på årlig ytelse på fripolise med garanti og fripolise med investeringsvalg skal oppgis på samme måte (dvs. enten i nominelle verdier og realverdier).

- (8) Det skal opplyses om at avtalen ikke gir fripoliseinnehaveren rett til en andel av leverandørens overskudd.
- (9) Konverteringsverdi
Det skal opplyses om hva pensjonsbeholdningen/saldo vil være ved overgang til investeringsvalg. Fripolise med garantert alderspensjonsytelse som omdannes til fripolise med investeringsvalg kan bare omfatte midler tilsvarende premiereserven knyttet til alderspensjon med tilhørende andel av tilleggsavsetninger, kursreserver og administrasjonsreserve som er knyttet til alderspensjon i fripolisen.
Det skal fremgå at konverteringsverdien inkluderer disse avsetninger og reserver.
- (10) Leverandøren skal opplyse om hvor og hvor ofte informasjon om verdiutvikling/saldooversikt vil bli gitt.
- (11) Det skal opplyses om skattereglene på det tidspunkt informasjonen gis.

- (12) Fripoliseinnehaveren kan få nærmere opplysninger om de eiendeler kontrakten kan tilordnes (investeringene) og nøkkelinformasjon om fond som inngår i avkastningen
- (13) Det skal opplyses om at avtale om fripolise med investeringsvalg ikke kan sies opp (gjenkjøpes).
- (14) Det skal opplyses om at avtalen kan flyttes til annen pensjonsinnretning.

2.3. Leverandørens informasjon om produkt og priser

- (1) Leverandøren skal gi generell informasjon om priser og kostnader, samt prisoversikter. Leverandøren skal opplyse om hvor fullstendige forsikringsvilkår til avtalen finnes.
- (2) Ved fripolise med investeringsvalg har leverandøren rett til å dekke vederlag for administrasjon og forvaltning fra avkastning eller saldo på investeringsporteføljen.

Fripoliseinnehaveren skal informeres om at priser påvirkes av investeringsporteføljens sammensetning. Fripoliseinnehaveren skal informeres om *når* prisene endres og om hvordan informasjon om dette gis, samt hvor fripoliseinnehaveren kan finne informasjon om til enhver tid gjeldende priser. Dersom prisene avhenger av svingninger i finansmarkedet, skal det opplyses om dette.

Det skal informeres om at for fripolise med garantert alderspensjon dekkes vederlag for administrasjon og forvaltning av den avsatte administrasjonsreserven, eller av pensjonsleverandøren dersom avsetningene ikke er tilstrekkelige.

2.4. Informasjon om angreterett

- (1) Leverandøren skal informere om at fripoliseinnehaverne har 14 dages angreterett uansett distribusjonsform og distribusjonssted.
- (2) Leverandørene skal opplyse om at fripoliseinnehaverne ikke kan gå tilbake til fripolise med garantert alderspensjon og den opprinnelig grunnlagsrente etter angrefristens utløp.

2.5. Beregning og utbetaling av alderspensjon

- (1) Ved uttak av alderspensjon skal midlene i utgangspunktet overføres til alminnelig forvaltning i en kollektivportefølje, men fripoliseinnehaveren kan velge å fortsette å la midlene knyttet til fripolisen forvaltes som egen investeringsportefølje.
- (2) Hvis uttaket av alderspensjon skjer fra en investeringsportefølje skal det opplyses om at pensjonsutbetalingene vil beregnes på grunnlag av faktisk saldo og gjenstående utbetalingstid på hvert utbetalingstidspunkt (månedlig). Dette innebærer at utbetalingen vil variere som følge av markedsutviklingen, og vil normalt avvike fra en prognose.
- (3) Forvaltningsform i utbetalingstiden kan ikke avtales ved konvertering, men kan først avtales nærmere utbetalingsstart.

- (4) Leverandøren skal informere fripoliseinnehaveren om betydningen av få år igjen til uttakstidspunktet.
- (5) Ved avtaleinngåelse og ved uttak av alderspensjon skal det opplyses om hvorvidt det benyttes en teknisk rente, at en teknisk rente ikke innebærer en garantert rente og om virkningen av at pensjonsutbetalingene beregnes med utgangspunkt i en teknisk rente. Herunder skal det informeres om risikoen for at pensjonsutbetalingene reduseres eller blir lavere enn det som følger av den beregnede utbetalingsprofilen. Ved endring av den tekniske renten skal leverandøren skriftlig opplyse alderspensjonistene om nye, beregnede pensjonsutbetalinger og øvrige virkninger av endringen.

2.6. Eksempler

Leverandøren skal gi fripoliseinnehaver skriftlige eksempler som viser hvor stor årlig avkastning en gitt investeringsportefølje minst må ha for å oppnå bestemte pensjonsytelser, og hvor sannsynlige og usikre de ulike utfallene er. Det skal tas hensyn til fripoliseinnehaverens alder og kjønn, leverandørens vederlag, risikoresultat og engangspremie ved overføring til alminnelig forvaltning ved uttak av alderspensjon. Eksempelene skal være relevante, realistiske og ikke villedende. Risiko og usikkerhet skal komme klart frem i presentasjonen av eksemplene.

3. Krav til rådgiving som skal gis skriftlig før avtaleinngåelse

3.1. Hendelser som utløser plikt til rådgiving

Pensjonsinnretning plikter å rådgi fripoliseinnehaver:

- (1) når fripoliseinnehaveren eller leverandøren iverksetter en prosess med å utstede fripolise med investeringsvalg. Rådgivningen må gis før det inngås avtale.
- (2) når fripoliseinnehaveren har nådd en alder med få år igjen til uttak av pensjon, i de tilfeller hvor det ikke allerede er avtalt risikoreduserende tiltak (nedtrappende risikoprofil).

3.2. Rådgiving skal sikre

- (1) at det ikke utelukkende fokuseres på utviklingen av pensjonskapitalen, men også konsekvensen for utbetalt pensjon må fremkomme.
- (2) at fripoliseinnehaveren er fullt inneforstått med konsekvensene for de årlige utbetalingene ved å gå over til et produkt med investeringsvalg

Rådgivningen og informasjonen må tilpasses dagens kommunikasjonsformer, herunder bruk av digitale kanaler. De til enhver tid gjeldende lov- og forskriftskrav om dokumentasjon skal etterleves.

3.3. Rådgiving før avtale inngås

Før avtale om fripolise med investeringsvalg inngås skal selskapet rådgi, og sende fripoliseinnehaveren en skriftlig sammenfatning av rådgivningen, om

- (1) at fripoliseinnehaveren gis tilstrekkelig råd til å treffe valg tilpasset egen situasjon og ønske om risiko, gjennom at det i forbindelse med overgang til fripoliser med

investeringsvalg foretas en kartlegging av fripoliseinnehaverens kunnskap om verdipapirfond/aksjefond samt fripoliseinnehaverens risikotoleranse.

- (2) rådene leverandøren gir om de ulike alternativene for fripoliseinnehaveren skal være nøktern og saklig, og omhandle hva de innebærer.
- (3) sammensetningen av investeringsporteføljen, tilpasset bl.a. medlemmets alder og størrelsen på reserven.
- (4) risikoreduserende tiltak når medlemmet nærmer seg pensjonsalder.

3.4. Frarådning

- (1) Leverandøren skal fraråde overgang til fripoliser med investeringsvalg dersom en slik overgang ikke vil lønne seg for den enkelte fripoliseinnehaver. Leverandøren skal opplyse om hvilke forhold som ikke vil være i fripoliseinnehaverens interesse og taler for frarådning.
- (2) Frarådningen kan baseres på faktorer som meravkastningsforventninger, risikotoleranse, alder, gjenstående tid til uttak, avtalens årlige rentegaranti, størrelse på pensjonen og andre forhold som kartlegges av leverandøren. (Jf punkt 3.3, (1) i denne avtalen).

4. Utbetalingsprofil

Leverandøren skal opplyse fripoliseinnehaveren om hvilke valgmuligheter som eksisterer for utbetalingsprofiler og muligheter for å endre denne og konsekvenser som følge av dette.

- a) Leverandøren kan velge å benytte en teknisk rente i beregningen av alderspensjonsutbetalingene for å endre utbetalingsprofilen dersom denne ellers ville blitt uhensiktsmessig sterkt stigende for alderspensjonistene.
- b) Leverandøren skal informere om at teknisk rente ikke innebærer noen garanti, og om konsekvensene av avkastning som er lavere enn den tekniske renten.
- c) Fripoliseinnehaverne skal informeres om konsekvensene for utbetalingene av den tekniske renten som benyttes.
- d) Den tekniske renten skal settes til et forsvarlig nivå, og være tilpasset risikoprofil og forventet avkastning i kapitalforvaltningen. Nivået på den tekniske renten skal bidra til at alderspensjonen ikke får en sterkt økende regulering ut over alminnelig lønnsvekst og prisstigning, alderspensjonen sikres i hele utbetalingstiden og at det ikke skjer en urimelig forskjellsbehandling mellom produkter, produktkombinasjoner eller kundegrupper.
- e) Fripoliseinnehaveren skal opplyses om at ulike rentenivåer kan benyttes og om konsekvensene av høy eller lav rentesats.
- f) Det skal også informeres om at teknisk rente senere kan endres av leverandøren.

5. Adferdsregler

Finansnæringens regler om god rådgivningsskikk gjelder også for informasjon og rådgivning ved overgang til fripolise med investeringsvalg.

6. Angrerett

Leverandøren skal gi fripoliseinnehaveren 14 dagers angrerett etter at avtale om fripoliser med investeringsvalg er inngått, uansett distribusjonsform og distribusjonssted.

Leverandøren bærer investeringsrisikoen i angreperioden, og dette kan skje på følgende to måter:

- I) fripolisen konverteres ikke før angrefristens periode er utløpt, eller
- II) fripolisen konverteres fra dag 1 og leverandøren bærer investeringsrisikoen i angreperioden

Angreretten reduserer ikke betydningen av kravet om at fripoliseinnehaveren må få tid til å områ seg før beslutning om avtaleinngåelse tas.

7. Internett

Bransjeavtalen gjelder også for omdanning til fripoliser med investeringsvalg på internett. Det gjelder samme krav til informasjon og rådgivning på internett som via andre kanaler. Alle informasjons- og rådgivningskravene *kan* gis via internett, men fripoliseinnehaveren skal i tillegg gis mulighet til muntlig rådgivning.

8. Fripoliser med premiereserve under 0,5 G

Dette punktet gjelder fripoliser med alderspensjonsreserve under 0,5G, som leverandøren ikke uten samtykke fra fripoliseinnehaveren kan konvertere til en individuell pensjonsordning (IPS). For slike fripoliser skal de samme krav til informasjon og rådgivning gjelde som ved overgang til fripoliser med investeringsvalg, så langt disse avtalepunktene passer. I tillegg skal det informeres om at

- Risikodekningene faller bort
- Hvilket IPS produkt som tilbys (spareprodukt eller forsikringsprodukt)

VEDLEGG

Vedlegg 1 – Bransjeavtale avkastningsprognoser

Vedlegg 2 – Bransjeavtale om flytting av individuelle pensjonsforsikringer mellom pensjonsinnretninger